

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 68/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Vierou Kolačanskou, Nám. sv. Anny 7269/20A, Trenčín, proti príkazu Okresného súdu Trenčín sp. zn. 8Tp/27/2023-2-V-OSTN zo 4. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. novembra 2023 domáha vyslovenia základného práva na nedotknuteľnosť obydlia podľa čl. 21 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 12 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) príkazom okresného súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý príkaz zrušiť, priznať finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Národná centrála osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru v Bratislave, odbor finančného vyšetrovania, oddelenie Západ (ďalej len „vyšetrovateľ“) začala 10. februára 2023 trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona účinného v čase spáchania skutku na tom skutkovom základe, že dosiaľ neznámy páchatel' mal legalizovať príjmy pochádzajúce z trestnej činnosti tým spôsobom, že na presne nezistenom mieste v období od januára 2019 do februára 2021 sporadicky zabezpečil v rôznych výškach prevedenie finančných prostriedkov z bankového účtu špecifikovaného v uznesení o začatí trestného stíhania, patriaceho obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „obchodná spoločnosť“), kde ako

jediný disponent vystupuje sťažovateľ, na bankové účty špecifikované v uznesení o začatí trestného stíhania, z ktorých boli prostriedky následne preposielané v prospech ďalších bankových účtov, pričom takto akumulované finančné prostriedky približne vo výške 153 852,33 eur (získané ako príjem z daňovej trestnej činnosti páchanej na území Slovenskej republiky) boli následne legalizované a uvádzané do obehu spôsobom uvedeným v uznesení o začatí trestného stíhania. Skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol 11. apríla 2023 prekvalifikovaný na obzvlášť závažný zločin legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 2 písm. a) a ods. 5 písm. a) Trestného zákona.

3. Okresný súd na návrh Krajskej prokuratúry v Trenčíne č. k. IKO-V-132/2023/3300-4 (ďalej len „návrh prokuratúry“) vydal napadnutý príkaz, ktorým podľa § 100 ods. 1 Trestného poriadku nariadil domovú prehliadku v mieste prechodného bydliska sťažovateľa. Domová prehliadka bola nariadená pre existenciu dôvodného podozrenia, že v mieste prechodného bydliska sťažovateľa sa nachádzajú veci dôležité pre už identifikované trestné konanie, konkrétne počítače, USB kľúče a iné technické zariadenia slúžiace na prenos a prechovávanie dát, na ktorých by sa mala nachádzať kompletná účtovná agenda obchodnej spoločnosti od roku 2019 až do súčasnosti v elektronickej podobe a tiež účtovná agenda obchodnej spoločnosti za uvedené obdobie v listinnej podobe, a to zmluvy, objednávky, dodávateľské a objednávateľské faktúry, príjmové a výdavkové pokladničné doklady, účtovný denník, pokladničná kniha, bankomatové karty, výpisy z bankových účtov patriace obchodnej spoločnosti, listiny o založení účtov, splnomocnenia na zastupovanie obchodnej spoločnosti v rôznych konaniach, listiny o založení obchodnej spoločnosti a iné listinné materiály súvisiace s predmetnou vecou, ako aj ďalšie veci súvisiace s touto a inou trestnou činnosťou. Napadnutým príkazom súčasne okresný súd podľa § 100 ods. 2 Trestného poriadku prikázal, aby nariadenú domovú prehliadku vykonal vyšetrovateľ s pracovníkmi operatívneho oddelenia vyšetrovateľa a kriminalistickým technikom v prítomnosti nezúčastnenej osoby a znalca z odboru elektrotechniky. Domová prehliadka bola vykonaná 5. októbra 2023 a v jej rámci boli odňaté veci, ktoré sú uvedené v zápisnici o vykonaní domovej prehliadky, a to USB kľúče a externý harddisk.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti napadnutému príkazu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že vyšetrovateľ pristúpil k vykonaniu domovej prehliadky napriek tomu, že mu sťažovateľ uviedol, že skutočnosti uvedené v odôvodnení napadnutého príkazu mu nie sú známe a účtovnú agendu obchodnej spoločnosti nemá, keďže na túto skutočnosť bol dopytovaný už pri výsluchu v procesnom postavení svedka. Sťažovateľ si na pôsobenie v obchodnej spoločnosti nepamätá, pričom nevylučuje možnosť zneužitia identity. Bez ohľadu na to časové obdobie, keď mal byť štatutárnym orgánom obchodnej spoločnosti, nekorešponduje s časovým obdobím, v ktorom malo dôjsť k spáchaniu skutku, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie. V tomto období nemohol disponovať finančnými prostriedkami na bankovom účte. V odôvodnení napadnutého príkazu sa neuvádza, že mal dotknutým bankovým účtom disponovať, keďže bol vedený iba ako disponent.

5. Okresný súd sa z hľadiska proporcionality nevysporiadal (i) s dlhším časovým odstupom, ktorý do dňa vydania napadnutého príkazu uplynul od skutku, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, (ii) s dôvodným predpokladom, či sa zhmotnená informácia môže nachádzať v obydlí sťažovateľa, (iii)

s tým, či hrozí nebezpečenstvo zmarenia, zničenia alebo straty veci v dôsledku nenariadenia domovej prehliadky, a napokon (iv) s tým, či nie je možné veci zaistiť menej invazívnym spôsobom.

6. Sťažovateľ vyjadruje nespokojnosť s vymedzením vecí, ktoré mali byť zaistené na základe napadnutého príkazu. Vymedzenie vecí je najvšeobecnejšie, pretože v ňom nie sú ani len druho špecifikované veci. Okresný súd vytvoril pre orgány činné v trestnom konaní (s poukazom na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 455/2022-41 z 8. decembra 2022) podklad na lovenie akýchkoľvek dôkazov (*fishing expedition*), pretože vykonávateľ napadnutého príkazu môže hľadať a odňať akúkoľvek vec, ktorá sa mu hodí podľa jeho vlastného uváženia a bez akýchkoľvek limitov, ktoré mali byť určené v napadnutom príkaze. Vágne a príliš všeobecné vymedzenie vecí, ktoré majú byť predmetom domovej prehliadky, so znakom lovenia akýchkoľvek dôkazov je vo vzťahu k právu na ochranu súkromia ústavne neudržateľné. Navyše okresný súd sa mechanicky stotožnil s návrhom prokuratúry, s ktorého odôvodnením vyjadruje sťažovateľ nespokojnosť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv garantovaných ústavou a dohovorom v súvislosti s nariadenou a vykonanou domovou prehliadkou v mieste prechodného bydliska sťažovateľa.

9. Vo vzťahu k namietanému príkazu okresného súdu na domovú prehliadku je potrebné uviesť, že ochrana obydlia je súčasťou širšej kategórie ochrany súkromia, ktorá je zakotvená vo viacerých článkoch ústavy (čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 21 ods. 1), no v dohovore je obsiahnutá len v čl. 8. Obsah základných práv podľa ústavy je potrebné vykladať v intenciách korešpondujúcich práv podľa dohovoru a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (II. ÚS 467/2022, IV. ÚS 347/2022, I. ÚS 479/2022)]. Pri sťažnostiach pre porušenie čl. 8 dohovoru upriamuje ESLP svoju pozornosť na skúmanie ospravedliteľnosti takéhoto zásahu z pohľadu limitov vymedzených čl. 8 dohovoru. Najprv sa posudzuje legalita, teda či k zásahu došlo na základe zákona, následne legitímnosť, teda či k zásahu došlo pre účely niektorého zo záujmov podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru, a napokon proporcionalita, teda či zásah bol nevyhnutný na dosiahnutie sledovaného cieľa. V záujme rešpektovania proporcionality ESLP zvýraznil potrebu selektovať z viacerých dostupných možností na dosiahnutie cieľa tak, aby bola zachovaná rovnováha medzi právom jednotlivca na súkromie a záujmami štátu (rozsudok ESLP z 28. 1. 2003 vo veci *Peck* proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 44647/98).

10. V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu domovej slobody sťažovateľa na zákonom podklade, ktorý predstavuje § 99 a nasledujúce ustanovenia Trestného poriadku, pričom toto obmedzenie sledovalo legitímny cieľ – verejný záujem na odhalení a objasnení trestnej činnosti.

Naplnenie týchto kritérií sťažovateľ bližšie ani nenamietal, vyčítal len konkrétne nedostatky odôvodnenia príkazu a nedostatočný opis vecí, ktoré mali byť odňaté.

11. Podľa Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní rozhodujú formou príkazov aj v prípade, ak sa rozhoduje o invazívnych zásahoch do ľudských práv a slobôd. Ide o rozhodovanie v prípravnom konaní, keď sa na ich základe získavajú dôkazy dôležité pre ďalšie vedenie trestného konania. Otázka, či je odôvodnenie príkazu v súlade s ústavnými požiadavkami, je spôsobilá byť predmetom ústavného prieskumu zameraného na to, či sa všeobecný súd primerane zaoberal posudzovaním kritérií legitimacy a proporcionality nariadenia domovej prehliadky, ktorú uprednostnil pred ústavne chránenou hodnotou základného práva na ochranu súkromia.

12. Požiadavky na kvalitu odôvodnenia príkazov sa odvíjajú aj od štádia trestného konania, v ktorom sú vydávané. V počiatočných štádiách trestného konania nemožno od odôvodnenia príkazov vyžadovať takú kvalitu odôvodnenia, aká sa vyžaduje od rozhodnutí, ktorými sa trestné konanie alebo jeho štádium finalizuje. Orgán činný v trestnom konaní v počiatočnom štádiu konania vyhľadáva dôkazy, a preto nedisponuje takým množstvom informácií na odôvodnenie príkazov, keďže informácie dôležité pre trestné konanie aj na základe príkazov získava (IV. ÚS 347/2022). Vzhľadom na to, že vykonaním príkazu na domovú prehliadku dochádza k invazívnemu zásahu do práva na súkromie, je dôležité, aby súd racionálne odôvodnil potrebu vykonania domovej prehliadky konkrétnymi skutočnosťami zaoberajúcimi sa jednak legitímnym cieľom – verejným záujmom na odhalení trestnej činnosti, ako aj proporcionalitou, teda tým, či vykonanie domovej prehliadky prevažuje nad ochranou súkromia (II. ÚS 467/2022). Súd má pred vydaním príkazu na domovú prehliadku skúmať najmä to, (i) či existuje dôvodné podozrenie, že v obydlí sa nachádza vec dôležitá pre trestné konanie, (ii) či existuje nebezpečenstvo zmarenia, zničenia či straty tejto veci, (iii) či je možné vec zaistiť menej invazívne ako domovou prehliadkou. To umocňuje požiadavku racionálneho odôvodnenia príkazu, a to aj z toho aspektu, že osoba dotknutá realizáciou príkazu nemá oprávnenie dať ho preskúmať opravným prostriedkom v systéme všeobecného súdnictva.

13. Povinnosť riadneho odôvodnenia nie je porušená, ak je rozhodnutie založené na podrobnej a detailnej žiadosti prokurátora (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-349/21). Dôležité je, aby príkaz bol autentickým záverom súdu, čomu nebráni pridržiavanie sa súdu argumentov v žiadosti prokurátora. To je zároveň odpoveď ústavného súdu na argument sťažovateľa, že sa okresný súd „*mechanicky stotožnil s návrhom prokuratúry*“.

14. Kritérium proporcionality aplikované pri posudzovaní zásahov do súkromia vyžaduje adekvátne vyváženie dvoch navzájom si konkurujúcich záujmov, v konkrétnom prípade záujmu sťažovateľa (garancia domovej slobody), na druhej strane verejného záujmu na odhalení trestnej činnosti a na potrestaní páchatel'ov. Z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti príkazu je rozhodujúce, či bol zásah do súkromia primeraný, teda či zodpovedal požiadavke proporcionality. Inak povedané, či súd zohľadnil všetky relevantné okolnosti prípadu, ktorými boli povaha vyšetrovaného trestného činu, pozícia sťažovateľa vo veci, potenciálne možnosti orgánov činných v trestnom konaní pri zabezpečovaní dôkazov a špecifikácia rozsahu vykonania domovej prehliadky.

15. Judikatúra ESĽP v súvislosti so zásahmi do domovej slobody zvykne pri posudzovaní kritéria proporcionality v prvom rade skúmať, či boli dotknutému subjektu poskytnuté dostatočne účinné

záruky proti zneužitiu domovej prehliadky v podobe súdnej kontroly vykonanej spravidla formou predchádzajúceho súhlasu sudcu s domovou prehliadkou.

16. Ústavný súd zastáva názor, že dôvody, ktoré okresný súd vo vydanom príkaze prezentoval, neboli vágne a spolu s návrhom prokurátora, podnetom vyšetrovateľa a ďalšími podkladmi poskytovali podrobnú identifikáciu dôvodov zakladajúcich podľa názoru orgánov činných v trestnom konaní u sťažovateľa dôvodné podozrenie z účasti na vyšetrovanej trestnej činnosti, na čo logicky nadväzoval záver o možnej prítomnosti vecí súvisiacich s predmetnou trestnou činnosťou v mieste jeho prechodného bydliska. Príkaz na domovú prehliadku spolu s ostatnými podkladmi, na základe ktorých bol príkaz vydaný, poskytoval dostatočne zrozumiteľnú a zároveň postačujúcu špecifikáciu dôvodov prehliadky obydlia sťažovateľa. Prerokovaná vec sa preto ústavnému súdu nejaví byť prejavom rezignovania okresného súdu na svoju úlohu.

17. Namietaný príkaz na domovú prehliadku bol vydaný v už začatom trestnom konaní vo veci majetkovej trestnej činnosti. Sudca pre prípravné konanie odôvodnil namietaný príkaz s poukazom na existenciu dôvodného podozrenia zo spáchania obzvlášť závažného zločinu legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 2 písm. a), ods. 5 písm. a) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že sťažovateľ bol disponentom bankového účtu, ktorého vlastníkom bola obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], ktorý slúžil výlučne na príjem finančných prostriedkov od Finančnej správy Slovenskej republiky za vratky nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty. Okamžite po kreditovaní uvedeného účtu boli finančné prostriedky preposielané na účty iných obchodných spoločností a uvádzané do obehu. Je dôvodné podozrenie, že uvedená obchodná spoločnosť bola zriadená výlučne na prijímanie neoprávnených nadmerných odpočtov dane z pridanej hodnoty.

18. Sudca pre prípravné konanie uzavrel, že tu existuje dôvodné podozrenie, že nelegálne získané finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky boli viacerými finančnými transakciami medzi účtami spriaznených právnických osôb legalizované a uvádzané do peňažného obehu. S ohľadom na to bolo podľa neho dôvodné podozrenie, že v mieste prechodného bydliska sťažovateľa sa nachádzajú veci súvisiace s trestnou činnosťou a identifikované v príkaze.

19. Postavenie sťažovateľa ako osoby, u ktorej by sa mohli nachádzať veci dôležité pre trestné konanie, sa opieralo o uchopiteľné dôvody. Podstatné pre posúdenie veci je, či v relevantnom čase nariadenia domovej prehliadky predstrel súdny príkaz dostatočné argumenty osvedčujúce dôvodné podozrenie (nie absolútnu istotu) o prítomnosti vecí dôležitej pre trestné konanie v dotknutom obydlí. Rozhodovanie o dôvodoch na nariadenie prehliadky môže byť zo svojej podstaty vedené iba v rovine určitej pravdepodobnosti (nie istoty), pretože v prípravnom konaní zhromaždené dôkazy a iné informácie nie sú úplné. Dôvodom na zrušenie napadnutého príkazu by mohlo byť len celkom absentujúce odôvodnenie či iný závažný excés majúce ústavnoprávnu dimenziu (pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1675/12 z 5. februára 2013).

20. Podľa ústavného súdu už samotná povaha trestnej činnosti, pre ktorú sa trestné konanie vedie, umožňuje odôvodnene predpokladať existenciu fyzických alebo elektronicky uchovaných dôkazov týkajúcich sa právnych úkonov súvisiacich s postavením sťažovateľa ako disponenta účtu v banke, ktorý patril obchodnej spoločnosti, ktorá mala participovať na trestnej činnosti.

21. Potenciálne relevantné dôkazy výpisy z účtov, platobné príkazy alebo iné relevantné dokumenty a nosiče, na ktorých sa takéto informácie súvisiace so stíhanou trestnou činnosťou môžu nachádzať, nebolo možné zabezpečiť inak ako ich zaistením u dotknutej osoby, ktorá nimi mohla disponovať. Rozsah domovej prehliadky bol v príkaze náležite limitovaný, keďže príkaz obsahoval pomerne presnú identifikáciu vecí, na ktoré sa mala prehliadka sústrediť a obmedziť. Je samozrejmé, že technické zariadenia slúžiace na prenos a uchovávanie dátových informácií v danom štádiu konania nemožno identifikovať presne, ale len druhovo (počítače, USB kľúče a iné technické zariadenia), rovnako jasne je identifikovaný okruh fyzicky existujúcich dôkazov (účtovná agenda obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], zmluvy, objednávky, faktúry atď.). Sťažovateľom namietaná časť výroku „iné veci súvisiace s touto a inou trestnou činnosťou“ sa pri zúženom zameraní sa len na ňu javí byť všeobecná, avšak po zohľadnení predchádzajúcej časti výroku je zrejmý cieľ, ktorý sa má dosiahnuť, zadováženie dôkazov súvisiacich s trestnou vecou, v rámci ktorej bol príkaz vydaný.

22. K námietke sťažovateľa, že nebol v rozhodnom období štatutárnym orgánom spoločnosti [REDAKOVANÉ] ústavný súd uvádza, že v odôvodnení príkazu sa odkazuje na postavenie sťažovateľa ako disponenta účtu uvedenej obchodnej spoločnosti, nie jej štatutára.

23. Z odôvodnenia namietaného príkazu je zrejmé, že menej invazívne možnosti orgánov činných v trestnom konaní zadovážiť si veci dôležité pre trestné konanie mimo obydlia sťažovateľa boli v rámci trestného stíhania obmedzené (III. ÚS 455/2022). V namietanom príkaze absentuje odôvodnenie, či existuje nebezpečenstvo zmarenia, zničenia či straty označených vecí dôležitých pre trestné konanie v dôsledku nenariadenia domovej prehliadky. Podľa ústavného súdu nejde o taký nedostatok, ktorý by z hľadiska odôvodnenia namietaného príkazu bez ďalšieho znamenal, že došlo k neprípustnému uprednostneniu verejného záujmu pred právom na ochranu súkromia sťažovateľa.

24. Z obsahu zápisnice o vykonanej prehliadke jasne vyplýva, že samotnému vykonaniu prehliadky predchádzala výzva na dobrovoľné vydanie vecí (ktorej nebolo vyhovené) a prehliadka bola vykonaná za účasti nezávislej osoby. Ústavný súd po preskúmaní namietaného príkazu okresného súdu, ako aj zápisnice o vykonaní prehliadky konštatuje, že namietaný príkaz nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti, svojvôle, resp. arbitrárnosti. Okresný súd poskytol dostatočné dôvody vo vzťahu k jej účelu spočívajúcemu v zaistení vecí dôležitých pre trestné konanie. Napokon v rámci pravidla proporcionality konštatoval nemožnosť zabezpečenia predmetných vecí miernejšími prostriedkami, resp. iným spôsobom ako ich zaistením pri domovej prehliadke.

25. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

26. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že medzi namietaným príkazom okresného súdu a namietaným porušením čl. 21 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 12 ods. 1 a 2 listiny a čl. 8 ods. 1 dohovoru neexistuje príčinná súvislosť, preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a z toho dôvodu ju ústavný súd odmieta podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu